

POČECI MUZEJA U HRVATSKOJ

VIŠNJA ZGAGA

Baviti se poviješću muzeja lako se može činiti izlišnim; asocijativni naboj riječi »muzej« prvenstveno je slika zapuštenosti, mraka i zaboravljenosti. Istraživati na neki način povijest povijesti vjerojatno se doima apsurdnim. Razlozi su to što se znanstveni interes usmjerava na druge sadržaje. Istraživački rad na tema iz historije naše muzeologije i muzeografije, kao i onaj iz korpusa kulture historije, gotovo da u nas i ne postoji.

Povrh toga takva djelatnost iziskuje mnogo razvijeniju i razgranatiju strukturu znanstvenog rada humanističkih znanosti a pretpostavlja i mnogo jaču poziciju kulture pa tako i muzeja u zajednici. I premda je muzeologija izborila status posebne znanstvene discipline, njen je historijat, kao jedna od pretpostavki formiranja svake znanstvene misli, na našim prostorima relativno neistražen. Rekonstrukcija zbirke P. Bizze, zadarskoga Gimnasiuma ili zbirke obitelji Pelegrini, intrigantne su teme naše kulturno-historijske baštine. I svaka sinteza doba humanizma ili prosvjetiteljstva kod nas bit će nepotpuna ako ne zahvati i fenomen kolekcioniranja i naših kolekcionara. Nadasve bi bilo potrebno locirati te pojave u širi kulturni krug; za takvu vrst komparacije postoji već više recentnih radova objavljenih u svjetskoj periodici. Interes za povijest muzeologije, koliko je moguće vidjeti iz muzeološke literature, sve je veći. Uopće, čini se da nakon vrlo duge dominacije sadržaja koji se odnose na mjesto i ulogu muzeja u društvu, danas pretežu reinterpretacije osnovnih faktora koji konstituiraju muzeje. Očito je da duh postmoderne ulazi u sferu muzejske teorije i prakse i vjerojatno ćemo nje-

mu zahvaliti novu muzeološku revoluciju. Za istraživanje historijata muzeja u našoj zemlji još je relevantan rad Verene Han, objavljen prije 23 godine: *Razvoj zbirke i muzeja od 13—19 st. na teritoriju Jugoslavije*, (Tkalčićev zbornik 2/1958. god.). To je ujedno i dosad jedina znanstvena sinteza, nenadoknativ izvor i osnova daljih istraživanja. Vrijedan doprinos historijsko-kulturološkoj analizi nastanka i razvoja muzeja rad je mr. Branke Šulc, *Razvoj muzeja u Jugoslaviji*, Informatica Museologica 4, 1984. god. MDC Zagreb, u kojem su markirane sve bitne historijske mijene pojma i sadržaja muzeja na našem teritoriju. Valja spomenuti vrlo važnu bibliografiju, koje će biti nezaobilazni izvor svakoj historijskoj analizi muzeja Hrvatske. Riječ je o *Pregledu povijesti muzeja u Hrvatskoj 19. i 20. stoljeća (do 1945) s bibliografijom*, mr. Vere Humski, u izdanju MDC-a 1986. god. (Muzeologija 24., 1986.). Rad Ivana Rengjeoa, *Stariji hrvatski numizmatičari* (Numizmatika, 5, 1953., Zagreb, 60.—81. str.), kao i, nažalost, neobjavljen magistarski rad dr. Ivana Mirnika (Zgb. 1974. god.) pod nazivom *Tradicija numizmatičkog istraživanja u Hrvatskoj*, u kojem je obrađeno 95 kolekcionara od Marka Marulića do Josipa Klemenca, vrijedni su izvori ne samo numizmatički nego u pravom smislu i muzeologiji. Premda se obrađuju numizmatičari i numizmatičke zbirke, radovi su nezaobilazni u formiranju slike historijata naše muzeografije. Na isto tako posredan način identificirat ćemo nukleuse naše muzeologije istražujući povijest arheologije (*Frane Bulić, Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij*, Zbornik Mati-

ce Hrvatske o tisućoj godišnjici hrvatskog kraljevstva, Zagreb, 1925, str. 97); kolekcionarski interes za arheološki materijal, napose epigrafski, ima najdužu tradiciju, tako da su počeci muzeologije u nas vezani uz nastanak i razvoj arheološke discipline (V. Zgaga, *Obnova arheoloških muzeja*, *Informatica museologica* 4, 1984., MDC).

Vrlo je teško odrediti početke muzejske djelatnosti u Hrvatskoj. Oni se vežu uz pojedine ličnosti koje su se isticale širinom svog obrazovanja i interesa, ili pak uz plemićki i crkveni stalež gdje je skupljanje prije svega bila obaveza i karakteristika pripadnosti određenom društvenom miljeu, naravno, ne isključujući individualne afinitete. Doba humanizma i renesanse u našim prostorima relativno je dobro istraženo na području Dalmacije, isključujući kontinentalni dio, Istru i Hrvatsko primorje (vidi rad Sofije Buličić, *Začeci muzeološke djelatnosti u Dalmaciji*, *Informatica museologica* 4, 1984. 8.—11. i Bulić op. cit.). U periodu od 15. do 18. stoljeća postoje indicije za zbirku antičkih natpisa, vjerojatno proširenu na antički materijal Salone Marka Marulića (1450.—1524.) i Dinka Papalića u Splitu. Prve inventarne kartice napisao je naš veliki pjesnik Marko Marulić a obradile su epigrafski materijal nađen u Solinu. Tim tragom je krenuo i povjesničar Ivan Lucić i Theodor Mommsen, a 1876. obradio ih je i publicirao Šime Ljubić (*Stari solinski natpisi sabrani i protumačeni od Marka Marulića*, Rad JAZU, knj. XXXVI.—XXXVII.). Papalić je čak natpise uzidao u kuću odakle su 1885. izvađeni i prenijeti u Arheološki muzej, (Bulić, op. cit.). Iz tog vremena bilo bi zanimljivo istražiti bilješke koje je ostavio u rukopisu Zadraničin Šimun Begna, za kojeg Bulić tvrdi da se također bavio sakupljanjem i istraživanjem starih spomenika (Bulić, op. cit.). Dubrovačka zbirka obitelji Aletić, Ive (1688.—1743.) i sina

Antuna (1716.—1774.) izgleda da je odista klasični muzej toga vremena. Prema historijskim izvorima koje je obradila Verena Han (*Nekoliko podataka o jednom Dubrovačkom muzeju XVIII vijeka i njegovim vlasnicima*, *Muzeji* 9., Zgb., 1954., str. 110.—115.),¹⁰ riječ je o muzeju koji potpuno odgovara tadašnjim muzeografskim postulatima, (vidi Eva Schulz, *Notes on the History of Collecting and of Museums in the light of selected literature of the sixteenth to the eighteenth century*, *Journal of the History of Collections*, vol. 2., n. 1., 1990. god.). Osim biblioteke i numizmatičke zbirke, koju spominju izvori, govori se i o zbirkama »proizvoda prirode, razne vrste, bilo kamenja, metala, riba, školjki i morskih biljki« i naglašava korespondencija Ive Aletića vodio s mnogim sabiračima, kao i inventarizacija predmeta zbirke. Zgrada muzeja je i ubicirana, nalazila se u ulici »meghju polacce« (ulica paralelna sa Stradunom), bila je lijepa, visoka, no nedovoljno prostrana. Kolekcija je nakon smrti vlasnika poklonjena Josipu II. To je izgleda prvi muzej na našim prostorima, a pitanje postojanja muzeja Đure Baglivia (1668.—1707.) u Dubrovniku treba više istražiti. Poznato je njegovo pismo u kojem se spominje muzej: »Centena numismata in museo meo habeam«, no budući da je Baglivi živio u Italiji, malo je vjerojatno da se njegova zbirka nalazila u Dubrovniku. U Beč je stoljeća ranije konfiskacijom imanja i nekretnina Zrinskih i Frankopana (R. Horvat, *Zapljena Zrinskih imanja*, Hrvatsko kolo IV, Zagreb 1908. god.) otišao materijal koji bi, suđeci prema erudiciji familije Zrinski i prema navodima Nizozemca J. Tolliusa svakako predstavljao reprezentativan presjek kulture i civilizacije 17 st. na ovim prostorima. Prema rekonstrukciji pokretnina i nekretnina familija Petra Zrinskog i Franje Krste Frankopana, osim inventara dvorac obitelji su vjero-

jatno posjedovale zbirke u Čakovcu i Kraljevici. U Čakovcu se spominje knjižnica, oružarnica, riznica, slike, kipovi, sagovi i namještaj kao plijen Bečke komore, dok se za pljenidbu inventara nove tvrđave (koja je bila sagrađena o velikom trošku) u Kraljevici spominje devet mramornih kipova »koji prikazivahu rimske careve i Etiopljane« te neke slike. U tom grabežu posebno se isticao kapetan senjske tvrđave Gall i žumberački grof kapetan Paradaiser (op. cit. R. Horvat, str. 232.—233.).

Djelatnostima Pavla Ritera Vitezovića (1652.—1713.) vrlo se često pripisuje i muzeološka (Enciklopedija likovnih umjetnosti, Muzeji u Hrvatskoj, izričito spominju zbirku). (Ustanovljena je u Hrvatskoj i nagrada za muzejske radnike pod njegovim imenom.)

Riter Vitezović će ipak, prema izvorima kojima raspolazemo (Vjekoslav Klaić, *Život i djela Pavla Rittera Vitezovića (1652.—1713.)*, Matice Hrvatska, Zagreb 1914. i, Enciklopedija Jugoslavije) mnogo prije biti promotor tiskarstva i izdavaštva, osnovavši prvu tiskaru u Zagrebu 1695. godine, ili pak leksikografije, uz njegovu čvrstu poziciju u historiji hrvatske književnosti i povijesti, nego li muzeologije. Vjerojatnije je da je Riter Vitezović po uzoru na velikog prijatelja Valvasora (1641.—1693.) koji je u svojoj akademiji ili muzeju, kako je to sam volio nazivati, doista osim velike biblioteke posjedovao i zbirku slika i nacрта, numizmatičku zbirku, matematičke instrumente te rude i okamine. (op. cit. Klaić). Svoju kuću na Griču (u kojoj se nalazila tiskara) nazvao muzejem prema uzoru na Valvasora, našavši dodirne točke u samoj činjenici zajedničkog im historijskog istraživanja. Navođenje mjesta izdanja Riterovih publikacija kao »Ex Musaeo meo Graecomontii« neće se, dakle, moći shvatiti kao postojanje muzeja (dakle i nekih zbirki) to više što bi Riter svakako svoju sakupljačku sktivnost popra-

tio i komentirao brojnim stihovima ili gotovo dnevnoj korespondenciji koju je vodio sa svojim prijateljima i mecena. Riter je, što konačno i njegovi rezultati na historijskom i lingvističkom polju nedvojbeno pokazuju, sakupljao pisanu građu, dokumente i prijepise dokumentata kao podlogu istraživanja. Inventar njegove posmrtno ostavštine (dr. A. Schneider, *Prilozi za život i književni rad Pavla Rittera Vitezovića*, Vjestnik kr. hrv.-slav.-dalm.-zem. arkiva, god. VI., Zagreb 1904., str. 114.—127.) govori tomu u prilog. Ni mjesto Matije Petra Katančića (1759.—1825.) u historijatu hrvatske muzeologije nije vjerodostojno: Katančić je prije svega historičar, lingvist, pjesnik, napose bi ga mogli okarakterizirati kao utemeljitelja arheologije kao znanstvene discipline. Katančić je bio sveučilišni profesor, antičar i numizmatičar na peštanskom sveučilištu (T. Matić, *Matija Petar Katančić, hrvatski učenjak i pjesnik*, Osječki zbornik, br. 2./3., Osijek, 1948. god., 163.—174.) U literaturi koja postoji o Katančiću (cit. prema Mirniku), ne postoje indicije muzeološkog djelovanja. Novac koji je Katančić znanstveno obradio poticao je iz zbirke osječkog franjevca Andije Sabadoša. Matija Petar Katančić svakako pripada krugu polihistora 18. stoljeća, koje je djelomično obradio Bulić (op. cit.) a kod kojih je primaran interes ipak historijsko istraživanje (vidi rad dr. Stjepana Sršena, *Djela Matije Petra Katančića*, Odjeci prošlosti br. VIII. Društvo prijatelja starina Valpovo, 1990.) Razlike se mogu uočiti jedino u izvorima koji su predmet istraživanja: u Dalmaciji je to uvelike epigrafski materijal.

U sklopu nadbiskupske palače u Splitu 1750. godine oformljen je muzej pod nazivom *Museum Spalatinum archiepiscopale* splitskog nadbiskupa Pacifika Bizze čiji će fundus nalaza iz Salone činiti jezgro Arheološkome muzeju u Splitu (*Ivo Babić, Prilog poznavanju povijesti*

grafičke dokumentacije salonitanskih spomenika. *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 8., 1982., RZZSPK Zagreb, str. 68.*) Nadbiskup Bizza angažirao je i posebnog čovjeka, kanonika Jerolima Bernardija, na stručnoj obradi građe. Pri preseljenju predmeta u splitski muzej, zbirka je imala 182 eksponata (S. Buličić, op. cit.). U isto vrijeme crkva, odnosno osorski biskup Dinaričić organizira prikupljanje natpisa na pročelju svoje biskupije: jedino svjedočanstvo ostalo je u djelu A. Fortisa (A. Fortis, *Saggio d'osservazioni sopra l'isola di Cherso ed Osero*, Venecija 1771., prema Babiću op. cit.) Istovremenost ovih inicijativa vjerojatno je rezultat šireg kulturnog djelovanja crkve, koji ćemo uočiti i na početku 19. stoljeća u kontinentalnom dijelu zemlje.

Gotovo u isto vrijeme, 1770. god. u Zadru se zna za privatni muzej liječnika Ante Daniellija Tomasonija. Zbirka se sastojala od prirodnih raritete, arheoloških predmeta, slika, oružja, novca, starih knjiga i dr. Najreprezentativniji materijal su četiri skulpture sa lokaliteta Aenona; Garanjanin konzerator zna za zbirku, no tada je ona prešla u nasljedstvo obitelji Pelegri, koja ju je željela prodati kompletnu, ali nije uspjela (op. cit. Božić Buzančić). Dio zbirke na kraju je ipak prodan u Udine a nakon smrti vlasnika pripala je Nadbiskupskom sjemeništu. Kataloški popis izradili su i publicirali J. Banko i P. Sticotti. Arheološki zavod iz Beča kupio je dio građe za Muzej u Zadru na aukciji u Udinama 1900—1901. godine. Usporedbom kataloga i muzejske knjige inventara Marija Kolega (*Rimska portretna plastika iz zbirke Danielli u Arheološkom muzeju u Zadru*, Arheološki muzej Zadar, 1990.) je ustanovila da je na aukciji za zadarski muzej kupljeno 21 primjerak antičke plastike, odnosno 12 kiparskih djela više nego što je opisano u kata-

loškom opisu J. Banka i P. Sticottija. Popis zbirke izrađen je i u Zadru 1839. godine. Popis predmeta bilježi i Mijat Sabljari u Bilježnici br. 7 iz RZZSK sa crtežima predmeta.

Dominik Garagnanin iz čuvene trogirске obitelji Garagnin—Fanfogna spominje se kao kolekcionar antičkih spomenika, a navodno je u Dubrovniku, gdje je za vrijeme francuske vlasti bio guverner, uspio nabaviti i sliku koja se pripisivala Tizianu (K. Prijatelj, *Tiziano e Dalmazia*, Università degli studi di Venezia, Convegno di studi Tiziano e Venezia, 1976., str. 541.). Ivan Luka, polihistorik i prosvjetitelj, nećak istoimenoga splitskog nadbiskupa, koji je živio od 1764 do 1841., imao je u palači u kojoj se nalazio privatni obiteljski muzej, bogatu arhivu, biblioteku, lapidarij, zbirku slika i antikviteta, prirodoslovnu zbirku (op. cit. Babić). Bio je postavljen za glavnoga konzervatora Dalmacije zadužen za nabavu antičke vrhunske skulpture za carski muzej u Beču. Uz njegovo imenovanje kao »generalnog nadzornika za sve antikne spomenike i umjetničke predmete« pozivaju se svi organi vlasti da mu pruže pomoć te, što je osobito važno, da se izrade katalogi za sve antikne i umjetničke predmete bilo da su privatno ili crkveno vlasništvo. Važnost Luke Garanjina kao konzervatora i istraživača Salone elaborirala je Danica Božić Buzančić (*Počeci zaštite spomenika i sabiranja umjetnina u Dalmaciji*, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji., 18, 1970. Split). Za mađarski narodni muzej osnovan dekretom Franje II u čijoj gradnji je sudjelovala i Hrvatska, vidi Laszowski (E. Laszowski, *Prinosi Hrvata za mađarski narodni muzej u Budimpešti*, VHAD, n.s. II, 1896/7), otkupljena je numizmatička zbirka Ivana Labaša Blaškovečkog (1783.—1849.), varaždinskog župana, a sadržavala je i arheološki materijal čiji popis, 18

predmeta, donosi Laszowski. Istu sudbinu doživljava i zbirka đakovačkog biskupa Antuna Mandića, uglavnom arheoloških predmeta s lokaliteta Mursa, Cibale i Sirmium, s imponantnim brojem od »800 primjeraka bakrenog novca, mnogo srebrnog, 3 zlatna, 4 male mjedene statue penata te dvije ljevane mjedene ploče« (op. cit. Lasz.). Cirkularnim pismom koje je biskup Mandić uputio svim župnicima a u kojem ih poziva na sakupljanje raznih starina, uvrstio je svoje djelovanje u temelje naše muzeologije.

Prva polovica 19. st. u Hrvatskoj vrijeme je djelovanja Mijata Sabljara (Dubica 5.5.1790. — Zagreb 21.12.1865.), a korespondira s društveno — političkim okvirom hrvatskog narodnog preporoda (1790.—1848.), vladavinom bana Jelačića i Bachovim apsolutizmom. Na prostoru srednje Europe bit će to doba formiranja nacija i nacionalnih programa, u kojima će djelovanje na kulturnom planu biti uglavnom programatskoga karaktera.

Pokretanje novih časopisa, osnivanje društava i profesionalnih udruženja, utemeljenje mnogih znanstvenih i kulturnih institucija, procesi su koji paralelno s neznatnim vremenskim oscilacijama teku u onim sredinama koje još nisu konstituirale svoje institucijske (društvene) forme. Osnivanje muzeja je u tim sredinama, kako kaže Bazin, »predvorje nacionalnih ideologija«, dominantne političke forme 19. stoljeća. Tako će se 1808. godine osnovati Narodni muzej u Budimpešti (uz znatnu kontribuciju Hrvatske), a 1818. muzeji u Pragu, 1820. u Splitu, 1830. u Zadru.

U analizi kolekcionarskog poriva Matije Sabljara ne nalazimo ni jedan od osnovnih motiva koji se obično navode; ekonomski, društveni u smislu prestiža, magijske kolekcije,

kolekcije kao izraz lojalnosti nekoj profesionalnoj grupi, kao izraz emocionalne potrebe, kao stimuliranje radoznalosti i izraz znatiželje, a iz kojih su izrasli gotovi svi značajniji muzeji svijeta. Ono je prije svega izraz prosvjetiteljsko romantičarskog stava koje je bilo povezano s formiranjem mnogih znanstvenih disciplina i sa širenjem spoznaja, te velikom potrebom za samostalnim prosuđivanjem, profiliranom intelektualnom djelatnošću koja se u našim krajevima javlja s vremenskom zadržkom. I, možda prije svega za znanstvenom metodom pristupa stvarima kojoj ne nedostaje čudnovata revnost i žar. Tko god se uputio Sabljarovim tragovima bit će zabljesnut širinom interesa i njihovim pedantnim obradama gotovo u maniri tacitovske *sine ira et studio*. Vrijednost skupljanja i čuvanja je sve što je ujedno i predmet znanstvene obrade, geslo je Sabljara. Interesi su mu od prirodopisnih i geografskih do epigrafskih, toponomastičkih, demografskih: pomno bilježi inventare crkava kao i privatne sakupljače od Rijeke i Krka do Kotora i Risna. Premda se u začecima svoje sakupljačke aktivnosti orijentira u prvom redu na prirodnoznanstveno područje, na »naturalia«, Sabljarovo će se ime spominjati u kontekstu Nugentove zbirke na Trsatu, par excellans umjetničke, dok će se većina njegovih studija ipak baviti povijesnim temama, uključujući ovdje i korpus tzv. pomoćnih povijesnih disciplina. Tako je Mijat Sabljar svojom djelatnošću obuhvatio dva dominantna muzeološka usmjerenja početka 19. stoljeća, jasno profilirana u Njemačkoj: muzeji s umjetničkim sadržajem (što zastupa W. Humboldt) i oni s pretenzijama univerzalnoga (L. Ledebur).

Ime Mijata Sabljara najčešće se veže uz nastanak Narodnog muzeja u Zagrebu.

Portret Mijata Sabljara, autora Jakoba Stagera, koji ovdje reproduciramo govori možda više nego što se to na prvi pogled čini; naime na hrbatu knjige koju drži Sabljar mogu se iščitati inicijali L.M.h.s.Gos.Društva, tj. List mjeseći hrvatsko—slavonskog Gospodarskog društva, a pod tim imenom je izlazio u periodu od 1842. do 1849. godine. Društvo je zapravo osnivač naših narodnih muzeja, koje je sabiralo muzejske zbirke sve do 1862. god. Prvi upravitelji muzeja Dragutin Rakovac, kasnije Ljudevit Vukotinović, upravljali su muzejem i po odredbi Gospodarskoga društva (Mladen Vukmir, *Tko je utemeljitelj Hrvatskih narodnih muzeja u Zagrebu*, Zagreb 1953., Muzejski arhiv 24., Urednik A. Bauer). »Iz Narodnih novina 1864. godine broj 18 vidi se inventar muzeja, a kako piše Brunšmid, »odanle se najbolje uviđaju također velike zasluge SABLJAROVE po taj zavod kod svake bo ondje spomenute zbirke glavni je priložnik Mijat Sabljar, a nekoje su samo i od njega, kao ljuštura, kukci i starine.« Od 1850. Sabljar počinje inventarizaciju građe.

Sabljar je dakle među suvremenicima figurirao kao kičma muzeja i društva. O ulozi koje je društvo imalo u sredini govori se 1891. u povodu 50-godišnjice »da gospodarsko društvo već po vijeka blagotvorno djeluje, i da su u njegovu krilu niknula i druga hrvatska društva, kao Matica ilirska, društvo za povjesnicu jugoslavensku, narodni muzeji i da se u njegovim prostorijama sabiralo sve što je odisalo žarkim patriotizmom« (Gospodarski list, 1891., br. 16., str. 124.). U društvu su bili kako izraziti predstavnici carskog Beča tako i oni ilirskog pokreta i hrvatskoga narodnog preporoda (Rakovac, Vukotinović, kasnije Strossmayer).

Mijat Sabljar javlja se u Društvu prvi puta 1843. godine, (List mjesečni, 1843., sv. 219.) i navodi se da je obogatio društvene zbirke:

a) sa 205 u Hrvatskoj sakupljenih rudnih predmeta; b) s jednom znanosno razrađenom zbirkom od nasčkah (Insecten), u kojoj ima samo od kebarah 332 kom u Hrvatskoj, a 267 kom po drugim pokrajinama sakupljenih versti; c) s jednom zbirkom od 73 verste dervja.. a imeni mi slavjanskimi...

Sredinom 1844. god., (List mesečni 1844., sv. 97.). Ponovno se javlja Sabljar:... *Obogatio je opet društvenu sbirku naravnih proizvodah znamenitimi i dobro razrađenimi sbirkami domaćih kopatnah (Fossilien), ljušturah (Conchylien) etc.)*

Svu brigu oko preuzimanja, smještaja i čuvanja darova za zbirku vodio je tajnik Gospodarskog društva, od 1842. do 1854. Rakovac, kratko vrijeme Praunsberger, a od 1855. do 1862. Lj. Vukotinović.

Mijat Sabljar postaje upraviteljem muzeja 1862. godine i na tom mjestu radi sve do svoje smrti, 1865. godine. Upravo u te tri godine »institucionalnog djelovanja« Sabljar se vrlo često javlja natpisima u časopisima Pozor, Narodne novine, Glasonoša i Domobran. (op. cit. Humski, str. 243.) To su uglavnom popisi darovatelja i darova Narodnom muzeju, ili pak pozivi na suradnju svećenstvu i samostanima, građanstvu, učiteljima i »mornarima«.

Članak *Mane, koje smetaju razvitku književnosti i sačuvanju umjetnosih i starinarskih predmeta*, u kojem se govori o čuvanju starih knjiga, rukopisa, novca i kamenih spomenika te o uzrocima uništavanja spomenika kulture (čiji integralni tekst prenosimo) citira se kao jedino objavljeno djelo Mijata Sabljara. Bez obzira na to, Mijat Sabljar ostat će zabilježen u povijesti naše muzeologije kao njen neosporni utemeljitelj.

Jakob Stager, Portret Mijata Sabljara, Zagreb oko 1845, ulje na platnu, 71 × 53, Povijesni muzej Hrvatske,
Foto: Joža Vranić